Контрольна робота. Мова, літературна норма і лексикографія

45 хв · 12 балів · 4 рівні

Варіант 1

Прізвище, ім'я _____ Клас _____ Дата _____

Початковий рівень (3 б.)

1. Яке словосполучення відповідає нормі лексичної сполучуваності? (0,5 б.)

А) відчиняти зошит
Б) відкривати Америку
В) розплющувати вікна
Г) розгортати Америку

2. Яке речення побудовано відповідно до морфологічних норм? (0,5 б.)

А) Цей фільм найбільш цікавіший з усіх.
Б) Ми мандрували по чудовим дорогам.
В) Ми працювали по понеділкам.
Г) Ми мандрували чудовими дорогами.

3. Учень добирає слова з протилежним значенням. До якого словника йому слід звернутися? (0,5 б.)

А) до орфографічного словника
Б) до етимологічного словника
В) до словника антонімів
Г) до тлумачного словника

4. Яку функцію мови реалізують вимова й добір слів, за якими впізнають національну й культурну належність людини? (0,5 б.)

А) ідентифікаційну
Б) комунікативну
В) пізнавальну
Г) мислетвірну

5. Яке твердження про мову й суспільство правильне? (0,5 б.)

А) Навіть геніальна особистість може створити нову мову.
Б) Вплив суспільства на мову і мови на суспільство вивчає соціолінгвістика.
В) Мова може бути класовою, бо кожен клас має свою мову.
Г) Мова розвивається за волею окремих осіб.

6. Що встановив академік А. Кримський, досліджуючи «Ізборник Святослава» 1073 року? (0,5 б.)

А) Що українська мова виникла лише в XVII столітті.
Б) Що Ізборник написано сучасною українською мовою.
В) Що в ньому немає жодних рис української мови.
Г) Що в ньому вже є риси української мови.

Середній рівень (3 б.)

7. Установіть відповідність між функцією мови та прикладом її реалізації. (1 б.) Кожну літеру можна використати лише один раз, одна літера зайва.

1. комунікативна функція 2. емоційна функція 3. номінативна функція 4. об’єднувальна функція	А. Спільна мова робить людей єдиним народом. Б. Науковець дає назву щойно відкритому явищу. В. Друзі домовляються про зустріч під час розмови. Г. Школяр подумки обчислює площу трикутника. Д. Людина вигуком виражає свою радість.

8. Оберіть усі правильні твердження про словники. (1 б.) Оберіть усі правильні відповіді.

А) Орфографічний словник пояснює походження слів.
Б) Тлумачний словник пояснює значення слів.
В) Етимологічний словник подає переклад слів.
Г) Словник антонімів подає слова з близьким значенням.
Д) Фразеологічний словник пояснює стійкі сполуки слів.
Е) Словник синонімів подає слова, близькі за значенням.

9. Розташуйте етапи розвитку української мови в хронологічному порядку, починаючи з найдавнішого. (1 б.) Розташуйте в правильному порядку.

А) нова українська мова
Б) староукраїнська мова
В) проукраїнська мова
Г) середньоукраїнська мова

Достатній рівень (3 б.)

10. Установіть відповідність між прикладом із «Ізборника Святослава» та мовною рисою. (1,5 б.) Кожну літеру можна використати лише один раз, одна літера зайва.

1. гребля, стріха, лагодити 2. жона, чоловік 3. дорозі, дієці, кожусі 4. знатиму, робитиму	А. чергування приголосних у давальному відмінку Б. форма майбутнього часу В. м’яке закінчення дієслів третьої особи Г. українська лексика Д. перехід е в о після шиплячих

11. Яке твердження про лексикографію правильне? (1,5 б.)

А) Довідкова література не належить до лексикографічних джерел.
Б) Лексикографія вивчає лише правила розділових знаків.
В) Лексикографія є наукою про укладання словників.
Г) Лексикографія є наукою про виникнення мов.

Високий рівень (3 б.)

12. Установіть відповідність між реченням із помилкою та нормою, яку порушено. (3 б.)

Кожну літеру можна використати лише один раз, одна літера зайва.

1. Учора я зустрів Ігора біля школи. 2. Співпадіння цих дат є випадковим. 3. Він завідувач відділом кадрів. 4. У саду пахла мята.	А. орфографічна норма Б. синтаксична норма В. пунктуаційна норма Г. морфологічна норма Д. лексична норма

Варіант 2

Прізвище, ім'я _____ Клас _____ Дата _____

Початковий рівень (3 б.)

1. Яке речення побудовано відповідно до лексичної норми? (0,5 б.)

А) Співпадіння обставин допомогло нам вчасно дістатися до міста.
Б) Приналежність цього твору до жанру новели не викликає сумнівів.
В) Належність цього твору до жанру новели не викликає сумнівів.
Г) Нам прийшлося чекати на потяг дві години.

2. Яке речення побудовано відповідно до морфологічних норм? (0,5 б.)

А) Цей вірш найцікавіший у збірці.
Б) Цей вірш найбільш цікавіший у збірці.
В) Цей вірш самий цікавий у збірці.
Г) Цей вірш більш найцікавіший у збірці.

3. Учень сумнівається, як правильно написати слово. До якого словника йому слід звернутися? (0,5 б.)

А) до тлумачного словника
Б) до орфографічного словника
В) до етимологічного словника
Г) до словника синонімів

4. Яку функцію мови реалізує людина, коли дає назву щойно пізнаному предмету? (0,5 б.)

А) комунікативну
Б) емоційну
В) об'єднувальну
Г) номінативну

5. Яке твердження про мову й суспільство правильне? (0,5 б.)

А) Тарас Шевченко створив нову мову, якої раніше не існувало.
Б) Мова є класовим явищем.
В) Мова розвивається за своїми об'єктивними законами.
Г) Мовна політика не впливає на долю мов.

6. Який етап розвитку української мови охоплює час від XI століття до кінця XIV століття? (0,5 б.)

А) староукраїнська мова
Б) нова українська мова
В) середньоукраїнська мова
Г) проукраїнська мова

Середній рівень (3 б.)

7. Установіть відповідність між функцією мови та прикладом її реалізації. (1 б.) Кожну літеру можна використати лише один раз, одна літера зайва.

1. мислетвірна функція 2. ідентифікаційна функція 3. пізнавальна функція 4. комунікативна функція	А. Читаючи підручник, учень пізнає світ. Б. Учениця добирає слова, щоб сформулювати власну думку. В. Мова людини виказує її національну й культурну належність. Г. Скульптор ліпить фігурку з глини. Д. Продавець і покупець домовляються про ціну.

8. Оберіть усі правильні твердження про словники. (1 б.) Оберіть усі правильні відповіді.

А) Тлумачний словник подає тільки наголос слів.
Б) Словник синонімів подає слова, близькі за значенням.
В) Фразеологічний словник пояснює правила вживання ком.
Г) Словник антонімів подає слова з протилежним значенням.
Д) Орфографічний словник розкриває походження слів.
Е) Етимологічний словник розкриває походження слів.

9. Розташуйте етапи розвитку української мови в хронологічному порядку, починаючи з найдавнішого з наведених. (1 б.) Розташуйте в правильному порядку.

А) пізня середньоукраїнська мова
Б) староукраїнська мова
В) нова українська мова
Г) рання середньоукраїнська мова

Достатній рівень (3 б.)

10. Установіть відповідність між прикладом із «Ізборника Святослава» та мовною рисою. (1,5 б.) Кожну літеру можна використати лише один раз, одна літера зайва.

1. стріха, туга, повінь 2. брав, косив, ходив 3. носить, косить 4. знаємо, ходимо	А. кінцева літера в у дієсловах минулого часу Б. м’яке закінчення дієслів третьої особи В. закінчення -мо в дієсловах першої особи множини Г. перехід о в і в закритому складі Д. українська лексика

11. Яке твердження про лексикографічні джерела правильне? (1,5 б.)

А) Електронний словник не є лексикографічним джерелом.
Б) Словники й довідкова література, зокрема на електронних носіях, є лексикографічними джерелами.
В) Лексикографічні джерела подають лише правила розділових знаків.
Г) Лексикографічні джерела бувають тільки паперовими.

Високий рівень (3 б.)

12. Установіть відповідність між реченням із помилкою та нормою, яку порушено. (3 б.) Кожну літеру можна використати лише один раз, одна літера зайва.

1. Ми їхали по дорогам Карпат. 2. Співпадіння обставин нам допомогло. 3. Вона старша мене на два роки. 4. На подвір'ї ріс бурян.	А. лексична норма Б. морфологічна норма В. орфографічна норма Г. стилістична норма Д. синтаксична норма

Джерела:

- Українська мова (Ворон, Солопенко) 10 клас, с. 8
- Українська мова (Глазова) 10 клас, с. 4
- Українська мова (Голуб, Новосьолова) 10 клас, с. 13, 14
- Українська мова (Караман) 10 клас, с. 17, 18
- Українська мова (Караман) 10 клас, с. 18
- Українська мова (Плющ, Тихоша, Караман) 10 клас, с. 4, 5
- Українська мова (Тушніцка, Пилип) 10 клас (Пол), с. 7, 8
- Українська мова (Шевчук) 10 клас, с. 9